

Q

QUATAERT, Donald George

(1941-2011)

Osmanlı ekonomi tarihçisi.

10 Eylül 1941'de Rochester New York'ta doğdu. 1959'da McQuaid Cizvit Lisesi'ni bitirdi. Türkiye'ye ilk defa 1961'de gitti. Samsun'da radar üssü kurmakta olan General Dynamics adlı şirkette iki yıl çalıştı. Amerika Birleşik Devletleri'ne döndüğünde üniversite öğrenimi için Boston'a geçti; Boston Üniversitesi'nde tarih lisansını 1966'da tamamladı. Irene Gendzier'in yönlendirmesiyle Harvard Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi'nin yüksek lisans programına kaydoldu. Burada J. Stanford Shaw danışmanlığında Anadolu'da kıtlık konusunda yüksek lisans tezi hazırladı (1968). Ardından Shaw'un University of California-Los Angeles'a gidişi dolayısıyla doktorasını University of California'da bitirdi (1973). 1972-1974 yıllarında University of California ve Pomona College'da yarı zamanlı statüde ders verdi. 1974'te yardımcı doçent olarak University of Houston'da göreve başladı. 1979'da aynı üniversitede doçent oldu. 1987'ye kadar University of Houston'ın kadrosunda çalıştı. Bu tarihte State University of New York Binghamton'a intisap etti. 1992'de burada profesör unvanını aldı, 2009 yılının Mart ayında da çalışmalarıyla dünya çapında şöhret kazanan akademik kişilere verilen State University of New York Distinguished Professor unvanıyla ordinaryüs profesörlüğe yükseltildi. 1986-1988 arasında Turkish Studies Association ve 2001-2006 arasında Institute of Turkish Studies'in başkanlığını yaptı. Albany merkezli New York Eyalet Üniversitesi yayınlarının (SUNY Press), Ortadoğu'nun sosyal-ekonomik tarihi serisinin editörlüğünü uzun süre yürüttü. 10 Şubat 2011'de öldü. Ölümünden sonra kitaplarının bir kısmı SUNY-Binghamton Kütüphanesi'ne bağışlanmıştır. 2 Nisan 2011'de SUNY-Binghamton'da meslektaşlarının ve öğrencilerinin katılımıyla bir anma programı (Celebrating the Life of Donald Quataert), 27 Mayıs 2011'de anısına Boğaziçi Üniversitesi'nde bir konferans (New Perspectives on the Late Ottoman

Empire: A Conference in Memory of Donald Quataert [1941-2011]) düzenlenmiştir. Quataert'in tarihçilik anlayışı devlet-merkezli söylemin / tarih yazımının, Avrupa-merkezçiliğinin, modernleşme kuramının baskınlığını kırma, Osmanlı işçisini / köylüsünü tarihsel hikâyenin merkezine çekme, Osmanlı Devleti'nin tarihini kendi tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirme şeklinde özetlenebilir.

Eserleri. 1. *Social Disintegration and Popular Resistance in the Ottoman Empire: 1881-1908* (New York 1983; trc. Sabri Tekay, *Osmanlı Devleti'nde Avrupa İktisadi Yayılımı ve Direniş: 1881-1908*, Ankara 1987). Eserde tütün rejisi, Zonguldak kömür ocakları, Anadolu demiryolları, liman işçileri, Avusturya-Macaristan'a karşı Osmanlı boykotu meseleleri ele alınır. I. Dünya Savaşı öncesinde Avrupa'nın ekonomik yayılımı karşısında Osmanlı Devleti'nin durumunun salt korumasız bir toplumsal çözülme olarak değil bir direniş hikâyesi olarak ele alınıp alınamayacağı tartışılır. Bu çalışma bağımlılık okulu / dünya sistemi analizi (Immanuel Wallerstein) etkisi altında yapılmıştır. **2. *Ottoman Manufacturing in the Age of Industrial Revolution*** (Cambridge 1993; trc. Tansel Güneş, *Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü*, İstanbul 1999). Quataert'in temel eseridir. Burada uzun uzadıya "gerileme paradigması" incelenmiş olup eser, imalât

sektörü / endüstrileşme-endüstrileşeme açısından söz konusu paradigmaya bir karşı çıktıştır. Çalışmanın temel tezi, Osmanlı imalât sektörünün Avrupa mallarınca yıkılmadığı ve kendi iç dinamikleri çerçevesinde şehir dışı alanlarda, erkek-kadın-çocuk üretim birlikteliği içerisinde XIX. yüzyıl boyunca varlığını koruyabildiği şeklinde ifade edilebilir. Eserini iç ve dış piyasa için imalât şeklinde iki ana bölüm halinde düzenleyen Quataert'in dikkat çekmek istediği husus Osmanlı iç piyasasının üretimi ayakta tutmaya yeterli olduğudur. **3. *Miners and the State in the Ottoman Empire: The Zonguldak Coalfield, 1822-1920*** (New York 2006; trc. Nilay Özok Gündoğan – Azat Zana Gündoğan, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Madenciler ve Devlet: Zonguldak Kömür Havzası, 1822-1920*, İstanbul 2009). Quataert bu eserde devletle ilişkileri bağlamında maden işçilerini esas alır. Kendi ifadesine göre bu çalışma halk sınıflarına odaklanan nâdir örneklerden biri olup işçilerin iş ve ev yaşamındaki dünyalarını tasvir etmektedir. **4. *The Ottoman Empire: 1700-1922*** (Cambridge 2000; trc. Ayşe Berktaş, *Osmanlı İmparatorluğu: 1700-1922*, İstanbul 2002). Türkçe dışında Yunanca, Portekizce, Korece, Arapça ve İtalyanca'ya çevrilen eser bir ders kitabı niteliği taşır. **5. *Manufacturing and Technology Transfer in the Ottoman Empire: 1800-1914*** (İstanbul 1992) ve ***Workers, Peasants and Economic Change in the Ottoman Empire: 1730-1914*** (İstanbul 1993). Her iki eser de müellifin işçiler, köylüler, imalât sektörü ve genel olarak XIX. yüzyıl Osmanlı ekonomi tarihi üzerine kaleme aldığı makalelerden oluşur. **6. *Anadolu'da Osmanlı Reformu ve Tarım: 1876-1908*** (trc. Nilay Özok Gündoğan – Azat Zana Gündoğan, İstanbul 2008). Müellifin, II. Abdülhamid dönemi Osmanlı hükümetinin tarım politikaları, yeni ortaya çıkan zirai kurumlar ve çeşitli spesifik ürünler üzerinden Anadolu'da tarımsal dönüşümün bir portresini çizdiği bu eseri, henüz İngilizce yayımlanmamış olan *Ottoman Reform and Agriculture in Anatolia, 1876-1908* başlıklı doktora tezidir.

Quataert bu çalışmalarının yanında Halil İnalıcık ile birlikte *An Economic and So-*

Donald
George
Quataert

cial History of the Ottoman Empire: 1300-1914 (Cambridge 1994; trc. Halil Berktaş v.dğr., *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi: 1300-1914*, İstanbul 2000-2004) adlı kitabı hazırlamış ve eserinde XIX. yüzyıl ekonomisi bölümünü kaleme almıştır. Editörlüğünü yaptığı kitaplar şunlardır: *Syria: Society, Culture and Polity* (Albany 1991, Richard T. Antoun ile birlikte); *Humanist and Scholar: Essays in Honor of Andreas Tietze* (İstanbul-Washington 1993, Heath W. Lowry ile birlikte); *Manufacturing in the Ottoman Empire and Turkey: 1500-1950* (Albany 1994); *Doğu Akdeniz'de Liman Kentleri: 1800-1914* (trc. Gül Çağalı Güven, İstanbul 1994, Çağlar Keyder ve Eyüp Özveren ile birlikte); *Workers and the Working Class in the Ottoman Empire and the Turkish Republic, 1839-1950* (London 1995, Eric J. Zürcher ile birlikte);

trc. Cahide Ekiz, *Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine İşçiler: 1839-1950*, İstanbul 1998); *Consumption Studies and the History of the Ottoman Empire: 1550-1922* (Albany 2000); *Turkish Studies in the United States* (Bloomington 2003, Sabri Sayarı ile birlikte); *Beyond Dominant Paradigms in Ottoman and Middle Eastern/North African Studies: A Tribute to Rifa'at Abou-El-Haj* (İstanbul 2010, Baki Tezcan ile birlikte); trc. Aytekin Sever, *Hakim Paradigmaların Ötesinde: Rifa'at Abou-El-Haj'a Armağan*, Ankara 2012). Yazarın bunların dışında almış kadar makalesi yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mete Tunçay, "Yaşayan Türkologlar XVI: Donald Quataert'le Söyleşi", *TT*, sy. 33 (1986), s. 40-42; Ebubekir Ceylan, "Dünya-Sistemi Teorisinin Osmanlı Tarihi Çalışmalarına Yansımaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 1/1, İs-

tanbul 2003, s. 81-95; Nurşen Gürboğa, "Osmanlı İktisadi ve Sosyal Tarihçiliğinde Bir Emekçi: Donald Quataert'in Ardından", *Toplumsal Tarih*, sy. 138, İstanbul 2005, s. 80-84; Selim Karahasanoğlu, "Donald Quataert ile Osmanlı Tarihçiliği", *a.e.*, sy. 138 (2005), s. 54-59; a.mlf., "Donald Quataert Boğaziçi Üniversitesi'nde Anıldı", *a.e.*, sy. 211 (2011), s. 9; a.mlf., "Donald Quataert (1941-2011) ve Mirası", *Tarih ve Toplum: Yeni Yaklaşımlar*, sy. 12, İstanbul 2011, s. 13-22; Yavuz Selim Karakışla, "Hocamız Prof. Dr. Donald Quataert'in Ardından", *Atlas Tarih*, sy. 7, İstanbul 2011, s. 18; Deniz Cenk Demir, "Yazılmayanın Tarihçisi", *Star*, İstanbul 4 Nisan 2011; Cengiz Kırılı, "In Memory of Donald Quataert (1941-2011)", *New Perspectives on Turkey*, sy. 44, İstanbul 2011, s. 5-10; a.mlf., "Donald Quataert Anısına (1941-2011)", *Tarih ve Toplum: Yeni Yaklaşımlar*, sy. 12 (2011), s. 7-11.

SELİM KARAHASANOĞLU

QUILLIAM, William Henry

(bk. ABDULLAH QUILLIAM).